

ELŐSZÓ

Humorérzék. Humor és érzékelés. Jogosan tesszük fel a kérdést: mi a humor, és mi az, amitől érzékeljük (vagy épp nem)? Hiszen van, aki egy vicces karikatúrát megpillantva percekig hahotázik, míg valaki más nagyot legyintve csak annyit mond: „Mi ezen olyan vicces?” A kedves olvasóban olykor-olykor bizonyára felmerültek kérdések a humorról kapcsolatban. Talán azért, mert valamit sokkal viccesebbnek talált, mint egy barátja, vagy azért, mert valami mást éppenséggel egyáltalán nem talált viccesnek, amin a kollégái felhőtlenül nevetgéltek, de az is lehet, hogy egészen egyszerűen érdekli, hogy mi mindent lehet tudni a humorról. *A humor nagytón keresztül* c. kötet, melyet az olvasó a kezében tart, ékesen bizonyítja, hogy a humor(érzék) viszonylagos természetének ellenére egyesek nagy érdeklődéssel kutatnak ezen a területen, bízva abban, hogy eredményeikkel tovább bővíthetik tudásukat a humorról. Ha már tudás, akkor azt érdemes valamilyen formában megosztani. Ezt a célt hivatott elérni a *IV. Magyar Interdiszciplináris Humorkonferencia*, melyet 2014. november 13-án és 14-én rendeztek meg a Selye János Egyetem (Szlovákia) Tanárképző Karán. A rendezvényt a Selye János Egyetem Modern Filológiai Tanszéke szervezte¹, programja és az előadások absztraktjai a kötet végén találhatóak. A tanulmánykötet a konferencián elhangzott előadások témájában született 18 írást tartalmazza. A konferencia második napján, 2014. november 14-én, zajlott egy ugyancsak humorról foglalkozó esemény, az *International Humour Symposium – A multiple perspective approach to humour*², szintén a Selye János Egyetem Modern Filológiai Tanszékének szervezésében³.

Ahogy azt a konferencia neve is mutatja, a rendezvény már a negyedik a sorban. Előzményei ezek voltak: *I. Magyar Interdiszciplináris Humorkonferencia*, Szekszárd, 2007. szeptember 13–14.⁴; *II. Magyar Interdiszciplináris Humorkonferencia*, Siófok, 2009. szeptember 3–5.; *III. Magyar Interdiszciplináris Humorkonferencia*, Budapest,

¹ Társszervezői: az ELTE BTK Fordító- és Tolmácsképző Tanszéke, a Nemzetközi Folklórlingvisztikai Kutatócsoport és a Tinta Könyvkiadó.

² A szimpózium egyfajta előkészítéseképpen gondolatébresztő írások születtek; ezek a *Humour in Contemporary Societies* című kötetben olvashatók (Zolczer, P., Litovkina, A. T., Barta, P. & Puskás, A. (guest eds.), *Eruditio–Educatio* 3/IX, J. Selye University, Komárno, 2014). A szimpózium előadásaiból kinőtt tanulmányokat ld. Zolczer, Péter – Litovkina, Anna T. – Barta, Péter (vendég szerk.): *European Journal of Humour Research*, IV. évfolyam, 1. szám, The International Society for Humour Studies, 2016, 1–125. o. (<http://www.europeanjournalofhumour.org/index.php/ejhr/issue/view/13/showToc>)

³ Társszervezői: az ELTE BTK Fordító- és Tolmácsképző Tanszéke, a Nemzetközi Folklórlingvisztikai Kutatócsoport és a Tinta Könyvkiadó.

⁴ A konferenciához kapcsolódó rendezvény: Humor és nyelvészet/folklór Nemzetközi Szimpózium, Szekszárd, 2007. szeptember 14–16.

2012. szeptember 6–7. A humorkonferenciák és szimpóziumok tanulmánykötetei kiváló forrásai a humorkutatással kapcsolatos tudományközi kérdésfelvetéseknek⁵.

Hogy mi mindent lehet megtudni e kötetből a humorral kapcsolatban, azt a kötet fejezetcímei kiválóan tükrözik: *A humor nyelvészeti megközelítésben; A humor funkciója és különbségei a különböző társadalmakban, társadalmi csoportokban; A humor szerepe és működése a társas és pszeidotársas viszonyokban; A humor irodalmi és filozófiai aspektusai*. A kötetet forgatva megtudhatjuk, hogy mit szolgálnak a határozószók a Tom Swiftykben, milyen összefüggés figyelhető meg a népi humoros történetek és a magyar vicc nagy témakörei között, milyen szerepe van az alakzatoknak (mint a nyelvi humor eszközeinek) a stand-up comedyben, hogyan válhat a halandzsa a humor kifejezőeszközzé, illetve hogy olykor miért nem éri meg, vagy miért nem lehet lefordítani bizonyos humoros szövegeket. Megtudhatjuk azt is, hogy milyen hangsúllyal és ábrázolási módokkal szemléltették a bécsi és a pesti élelapok a Párizs környéki békék (1919–1921) aláírását és következményeit, a humor megnyilvánulásai hogyan kapcsolhatók össze a modernkori magyarországi zsidó történelemmel, hogyan alkalmazható a humor nem erőszakos szándékú tiltakozási stratégiaként, vagy hogy mi a közös a humorban, a groteszkben és Japánban. Olvashatunk arról is, mi a kapcsolat a humorstílusok és a D-típusú személyiség koncepciója között, milyen összefüggés található a gelotofóbia és a megaláztatás (nevetségessé tétel) között, hogy valóban sértésként értelmezik-e az érintettek a szórakoztató show-műsorokban megjelent offenzív megnyilvánulásokat, valamint hogyan értelmezhető a nyelvi humor a beszédaktus-elmélet fogalmi apparátusával. A kötetből az is kiderül, hogy miért kellene nagyobb hangsúlyt fektetni a humoros versek jelenlétére az óvodai nevelésben és az iskolai oktatásban, miként jelenik meg a posztmodern humor Woody Allen novelláiban, a komikus távolság vajon a humor tárgya és annak a humorosság jellemzőjét tulajdonító személy közötti viszony-e, milyen hatása van Hammannak Kierkegaard humorfelfogására, illetve milyen formában nyilvánul meg a társadalomkritika Ralf König két bibliai témájú képregényében.

A tanulmánykötetben felsorakoztatott témák sokszínűsége jól mutatja, hogy a tartalom nemcsak nyelvészek, irodalmárok, pszichológusok vagy néprajzkutatók, hanem mindenki számára érdekes, akit foglalkoztat a humor mibenléte.

Ipolybalog, 2015. augusztus

Zolczer Péter

⁵ Daczi Margit – T. Litovkina Anna – Barta Péter (szerk.): *Ezerarcú humor. Az I. Magyar Interdiszciplináris Humorkonferencia előadásai*. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2008.

Barta Péter – T. Litovkina Anna (vendégszerk.): *Acta Ethnographica Hungarica* (tematikus szám: *Humor and Folklore*) LIV/1., Akadémiai Kiadó, Budapest, 2009.

Anna T. Litovkina – Péter Barta – Margit Daczi (eds.): *Linguistic Shots at Humour*. Cracow Tertium Society for the Promotion of Language Studies, Kraków, 2010.

T. Litovkina Anna – Barta Péter – Hidasi Judit (szerk.): *A humor dimenziói. A II. Magyar Interdiszciplináris Humorkonferencia előadásai*. Tinta Könyvkiadó – BGF Külkereskedelmi Kar, Budapest, 2010.

Vargha Katalin – T. Litovkina Anna – Barta Zsuzsanna (szerk.): *Sokszínű humor. A III. Magyar Interdiszciplináris Humorkonferencia előadásai*. Tinta Könyvkiadó – ELTE Bölcsészettudományi Kar – Magyar Szemiotikai Társaság, Budapest, 2013.